

December végéig látható a Bóbita Bábszínház bábmúzeumában a „Kós Lajos 100” című kiállítás, amely a Bóbita alapítójának, Kós Lajosnak állít méltó emléket számos, általa rendezett előadás bábjaival, illetve a próbákon készült fotókkal és rövid videó-összeállítással. Sramó Gáborral idéztük fel az egykori bábszínház-alapító, bábtervező, rendező, művészeti igazgató alakját, munkásságát, jelentőségét és örökségét. Kós Lajos 1924. december 19-én, kerekén száz évvel ezelőtt született, így ezzel az interjúval az emléke előtt tisztelgünk. (Fotók: Mizerák Andrea)

- Kérlek, mesélj néhány személyes emléket Kós Lajossal kapcsolatban! Milyen volt az első találkozás, milyenek ismerted meg őt?

- **Hang Gábor** barátom szólt 1984 tavaszán, hogy ismét indul egy kétéves bábszínészképző stúdió a Bóbitában, illetve kollégákat is keresnek, mert akik végeztek, elmentek Budapestre, ezért új csapatra van szükség. Gábor rábeszélte, hogy jelentkezünk. Elmentünk a régi Bóbitába. A kamaraterem mellett volt egy kis szoba, ami a későbbiekben a társalgó lett. Itt dolgozott **Benkő Márta** és **Kós Lajos**, az volt az irodájuk. Arra emlékszem, hogy a szoba sötét volt, csak egy kis lámpa volt Lulu bá’ íróasztalán. Bemutakoztunk, elmondtuk, hogy szeretnénk jelentkezni a stúdióba, vagy akár a bábszínházba is. Ekkor Lulu bá’ teljesen váratlanul átnyújtott néhány tárgyat, és arra kért minket, hogy csináljunk velük valamit. Improvizálnunk kellett, amire abszolút nem számítottunk. A „produkció” végén azt mondta Kós Lajos, hogy menjünk a stúdióba és fel is vesz minket. Arra már nem emlékszem, hogy kaptunk-e gondolkodási időt, mindenesetre 1984. augusztus 1-től csoportos szereplő státuszba kerültünk, ez volt a segédszínész akkori megnevezése. Amikor ténylegesen megtörtént nyár elején a szerződéskötés, kaptunk nyolc-tíz szövegkönyvet, és Lulu bá’ közölte, hogy ezeket

nyár végére meg kellene tanulni, mert át kéne venni szerepeket. Ezek egy része aztán nem is lett bemutatva, ráadásul a próbák alatt villámgyorsan meg lehetett őket tanulni. Gábor barátom nem is tudta elkezdni a munkát, mert augusztusban váratlanul behívták katonának, így ő másfél évvel később kapcsolódott be a Bóbita életébe. Nagyon intenzív időszak volt, amikor bekerültünk a bábszínházba, illetve a bábstudióba, és természetesen új darabok is születtek. Nagyon izgalmas volt az egész bábszínházat megismerni. Mindenki új volt, sokan közülünk fiatalok voltak, az átlagéletkor huszonegy-két év volt. Aki harminc felett volt, az a mi szemünkben már kicsit idősnek számított. Az én emlékeimben Lulu bá’ impulzív figuraként él, ugyanakkor mindig oda lehetett menni hozzá, és elmondani, ha bármi gondja volt az embernek. Nem féltém bemenni hozzá, pedig negyven év korkülönbség volt köztünk. Azt láttam, hogy mindenkinek megpróbált segíteni, sok emberrel kapcsolatban nagy türelemmel viseltetett. A bábstudióban több mint húszan kezdtünk, de csak hatan-nyolcan fejeztük be. Nem lehetett könnyű ennyi fiatal között rendet tartani. Ezalatt az idő alatt mindenféle értelemben belaktuk a régi bábszínház épületét. Jó volt ott lenni, nem emlékszem olyan konfliktusra, hogy Lulu bá’ megpróbált volna retorziókkal élni. Tulajdonképpen kellemes volt az ő igazgatása alatt dolgozni.

- Szakmailag hogyan tudott segíteni?

- Mivel semmit se tudtunk, nagyon kezdők voltunk, minden új volt számunkra. Ugyanakkor nem könnyen adta át a tudását, nem volt egyszerű kiszedni belőle azt. Amikor választ vártunk valamire, ő elég messziről kezdte és általában nem a mi nyelvezetünkön. Benne volt a képzőművész, és hihetetlen tudással rendelkezett. Mindig kicsit komplexebben fogalmazott, számunkra pedig nem minden volt világos, illetve nem volt türelmünk hozzá. Sokszor volt olyan, hogy nem értettük, mire akart ezzel Lulu bá’ kilyukadni. Aztán persze lassan megértettük.

- Felidéznél néhány darabot ebből az időszakból, ami emlékezetes volt számodra?

- A '70-es években játszott nagy klasszikus, felnőtteknek szóló előadások még a '80-as évek második felében is műsoron voltak, és ezekbe én is beszállhattam. Így kerültem be a *Kalevalá*-ba, illetve az

Egy kiállítás képei

című előadásba, amelyet az Emerson, Lake & Palmer zenéje festett alá. Ezek igazi különlegességek voltak. Ugyanakkor nagy kihívás is volt, mert mindig megkaptuk Lulu bá’-tól, hogy „az előzőek nem így csinálták”, illetve „ügyesebbek voltak”. Szerencsére lassan beletanultam, beletanultunk. Nagy élmény volt, hogy eljutottunk ezekkel az előadásokkal külföldi fesztiválokra, többek között Finnországban is játszottunk. Lulu bá’-nak ezek a felnőtt bábelőadások szívügyei voltak. Ide sorolhatjuk még a különböző bábos showműsorokat: az *Operasaláta*

, illetve a

Séta az állatkertben

zenés etűdsorok nagyon izgalmasak voltak. Azt is láttuk, hogy az idő előrehaladtával ezek folyamatosan átalakultak. Volt, hogy jogdíjprobléma miatt ki kellett venni egy számot, vagy olyan is előfordult, hogy ha egy figura vagy zenekar, amelynek a paródiáját az előadásban játszottuk, már nem volt aktuális, akkor azt Lulu bá' kivette, és berakott egy újabbat. Mi is jöttünk ötletekkel, például az akkoriban épp divatossá váló limbó hintó is így került be. A gyerekelőadásoknál inkább a klasszikus művek domináltak, például a

Maugli

, ami elég nagyszabású, grandiózus darab volt. Az egyik legnépszerűbb gyerekdarab a

Nagy akarok lenni

című volt, amit a Művészetek Házában játszottuk, legalább 250 előadást megért. Az előadás

Károly Róbert

, pécsi zeneszerző zenéjére készült, egy óvodásoknak szóló bábmusical volt, fülbemászó dallamokkal. Népszerű volt még a

Lúdas Matyi

,

A három kiskida

és

A kíváncsi elefántkölyök

is. Lulu bá'-nál az is fontos volt, hogy próbált hívni vendégrendezőket, mert abban az időben nemigen volt Magyarországon olyan szakember, aki a bábbal hivatásszerűen foglalkozott. Se bábszínészek, se bábrendezők nem voltak. Úgy segített ebben, hogy meghívta

Lengyel Pál

és

Hollós László

rendezőket, illetve

Tömöry Mártát

, mint dramaturgot. A Pécsi Nemzeti Színházból is hívott embereket,

Bánky Gábort

és

Vas-Zoltán Ivánt

. Lehetőséget adott az embereknek, például nekem is, 1988-ban rendezhettem először a Bóbitában,

A hatalmas színrabló

című előadást.

- Hogyan emlékszel vissza az első rendezésedre? Volt benne közös munka, vagy rád bízta az egészet?

- Rám bízott mindent, szabad kezet adott. Bár elég régen volt, de semmi olyanra nem emlékszem, hogy beleszólt volna valamibe. Természetesen egyeztettünk, többek között a

költségvetést, de bizonyos értelemben ez a darab belsős és egyben belsőséges munka volt, hiszen a jelmezeket, bábokat **Szabó Zsuzsa** tervezte, Hang Gábor nem csak az egyik főszereplő volt, hanem a díszlettervező is, illetve az előbb említett Károly Róbert volt a zeneszerző.

- Kérlek, sorolj fel néhány nevet, akinek Kós Lajos indította el vagy segítette a bábos karrierjét?

- Sokan bújtak ki az évek, évtizedek alatt Lulu bá’ köpönyegéből. Az első Kós-időszakban, amikor a Bóbita professzionális lett, Szabó Tibor és Megyeri Béla eljött egy évadra Debrecenből, majd miután visszamentek, a Vojtina Bábszínház oszlopos tagjaivá, vezetőivé váltak. **Giovannini Kornél** Lulu bá’ mellett volt rendező, és innen került az Állami, illetve későbbi nevén Budapest Bábszínházba. **Siklósi Gábor** szintén itt végzett, és utána a feleségével megalapította a Figurina Bábszínházat Budapesten, ami a mai napig működik, nagyon sok fesztiválon részt vettek és díjakat nyertek. Egy másik házaspár, **Felszeghy Tibor**

és

Niklesz Ildikó

szintén magánbábszínházat alapítottak. Azóta elváltak, és már két külön színházat működtetnek. Illetve a pécsiek közül megemlíteném

Pilári Gábort

, a MárkusSzínház vezetőjét, aki már gyerekként Lulu bá’-nál bábozott, illetve

Ujvári Jankát

, aki egy ideig a Bóbitában helyettesem volt, majd a győri Vaskakas Bábszínház művészeti vezetője lett. Tehát sokan megfordultak itt, vagy indultak el innen. Lulu bá’ folyamatosan kapcsolatot tartott velünk, még nyugdíjba vonulása után is, és mindvégig azt vallotta, hogy az új generációnak segíteni kell lehetőséget adni. A ’80-as években az Állami Bábszínházon kívül mi voltunk az első vidéki bábszínház, utána következett Kecskemét, illetve Eger. Nagyon fontos volt, hogy a ’90-es években beindult bábszínház-alapításoknál az „öregebb” vidéki bábszínházak komoly segítséget tudtak adni az újonnan alakulóknak.

- Miben látod Lulu bá’ örökségét a Bóbitában, illetve a magyar bábművészetben?

- A leglényegesebb, hogy a 2000-es évekig az országban a legismertebb vidéki bábszínház a Bóbita volt. Ez annak köszönhető, hogy Lulu bá’ csapatával háromszor nyert *Ki mit tud?*-ot, először 1965-ben, majd ’68-ban és ’72-ben. Abban az időben, ha valaki bekerült a Magyar Televízióba, főleg a *Ki mit tud?*

-ba, onnantól kezdve mindenki ismerte. Ez óriási előnyt jelentett számunkra. Én is, ha valahol megfordultam a '80-as, de még a '90-es években is, és megkérdezték honnét jövök, egyből mindenki képben volt a Bóbitát illetően. Egy nagyon kedves élményem, hogy 1996-ban Budapesten volt a Bábszínházi Világfesztivál, és a Városházán a színházvezetőknek fogadást tartottak, ahol

Göncz Árpád

mondott beszédet, és azt említette benne, hogy egy bábszínházat ismer, a Bóbitát, a *Ki mit tud?*

miatt. Ez egy olyan örökség, amit nem lehet elégszer megköszönni. Persze most már jönnek az újabb generációk, nagyon sok bábszínház van, de aki komolyabban foglalkozik a bábbal, mindig kiemeli a Bóbita fontosságát, műhelymúltját. Az is hozzátartozik ehhez, hogy a városban, Pécsen is sok ember számára érték, fontos kulturális viszonyítási pont. Nem véletlen, hogy 1960-ban indult a Pécsi Balett, 1961-ben pedig a Bóbita. A '60-as évek pécsi kulturális élete nagyon gazdag, lehetne sorolni az értékeket a

Jelenkor

folyóirattól kezdve a képzőművészetig. Szintén fontos, hogy Lulu bá', mivel a bábszínház összművészet, kapcsolatban állt a pécsi alkotókkal, és részese volt ennek a körnek.

- Az őáltala képviselt, a verbalitás helyett inkább a zenére és a show-elemekre épülő stílust Magyarországon folytatja valaki? Vagy ez egy rá egy csak rá jellemző kuriózum volt?

- Szerintem inkább az utóbbi, mert zenére születnek most is előadások, bábpantomim is készül, de ebben a formában azért nem. A szórakoztató show itthon nem jellemző, külföldön inkább. Pécsen az EKF programjában volt egy újcirkusz stílusú, nagyon izgalmas revüműsor, amiben nagyon sok minden volt: bűvész, akrobata, humorista és voltak bábosok is, show-jellegű produkcióval. A tévé képernyőjén is nagyon jól működött, később döbrentünk rá, hogy Lulu bá' már a '60-as években hasonló show-műsort csinált, mint amit a *Muppet Show*, csak kb. 10 évvel korábban. Mostanában viszont a fesztiválok nem ezt az irányzatot látom.

- A „Kós Lajos 100” című kiállítás december 28-ig látogatható a Bóbita bábmúzeumában. Milyen gondolatokkal ajánlanád annak, aki még nem látta?

- Egy bábmúzeum, bábkiállítás a gyerekek és a felnőttek számára is izgalmas élmény, mert fantáziájáték. Megcsodálhatják, hogy mennyire más és más stílusú bábokat lehet létrehozni különböző anyagokból. Ha megnézzük Lulu bá' kiállítását, nagyon eltérő vizuális ötleteket látunk: '60-as évekbeli egyszerű műanyag, hétköznapi tárgyakból készült bábokat, illetve absztrakt, elvont figurákat, fából kifaragott, rusztikus bábokat egyaránt. A bábkiállítás nagyon

Sramó Gábor: „Sokan bújtak ki Lulu bá' köpönyegéből”

Írta: Major Zoltán

2024. december 18. szerda, 19:50

sokszínű, és bár most nincsenek színpadon, de az ütött-kopottságuk, adott esetben a rajtuk levő kosz vagy elhasználódás még előbbé teszi őket. Nem halott tárgyakat látunk, hanem olyanokat, amelyeknek volt egy életük, és most még a színpad után egy második életüket élik.

Sramó Gábor: „Sokan bújtak ki Lulu bá’ köpönyegéből”

Írta: Major Zoltán

2024. december 18. szerda, 19:50

Sramó Gábor: „Sokan bújtak ki Lulu bá’ köpönyegéből”

Írta: Major Zoltán

2024. december 18. szerda, 19:50

{jcomments off}